

Ad corinthios I.

qd cōmittit ḥ p̄ximum: cui nocet aliquis non solū factō: sed etiam verbo mala imprecando vel male diffamādo qd pertinet ad detractionem. Uel mala in faciem dicen do qd pertinet ad contumeliam: et hoc totuʒ pertinet ad rationem maledici: ut supra dictum est.

CDeinde cū dicit. (Quid enim mihi est tē.) Assignat rationē eius qd dixerat. Et circa hoc tria facit. Primo assi gnat rōnem dicēs. Dixi hoc esse intelligendū de fratribus et nō de infidelibus. Quid enim mihi est. i. Quid ad me pertinet iudicare. i. s̄niam adēmationis ferre ḥ his qui foris sunt. i. de infidelib⁹ qui sunt oīno extra ecclias. Prelati enim ecclesiar⁹ accipiunt sp̄ualem p̄tatez super eos tñ qui se fidei subdiderunt. fm illud sc̄de cor. io. In pmptu habentes ylisci oēm inobedientiā: cuz impleta fuerit vestra obedientia. Indirecte tñ prelati ecclesiarū habent potestatem super eos qui foris sunt inq̄stuz phibent fideles ne illis cōmunicēt. Sc̄do adhibet similitudinē dicēs. (Nōne de his qui itus sunt vos iudicatis). q. d. eadē auctoritate vos iudicatis qua et ego. Ut̄ vos non iudicatis nisi de vestris: ita et ego. Dicit̄ Ecc. io. Index sapiens iudicabit populū suū. Tertio r̄ndet tacite dubitationi. (Posset. n. videri q̄ infideles essent meliores q̄ pp̄ peccata predicta nō adēmnan̄t: sed hoc excludit dicēs. (Jō nihil mihi de his qui foris sunt iudicare). Nā eos q̄ foris sunt. i. infideles iudicabit deus. s. iudicio cōdemnationis nō examinationis: q̄ v̄t gregorius dicit in moralibus. Infideles dānabūtur sine iudicio discussiōis et examinationis: et q̄stum ad hoc dicit̄ Jō. 3. Qui nō credit iaz iudicatus est. i. manifestā in se h̄z cām adēmationis: et hoc grauius reseruatur dei iudicio. fm illud Deb. io. Horrē dum est incidere in manus dei viuentis.

CDeinde cū dicit. (Auferte malū tē.) Infert exclusionē p̄ncipaliter intentā dicens. Exquo hoc qd dixi non cōmī sceamini fornicariis intelligendū est de infidelib⁹ non de his qui foris sunt. (Ergo auferte malū). s. hoīem ex vobisipsis. i. de vestra societate evcite. fm illud Deut. 13. Auferes malū de medio tui. Est ḡ considerandum ex p̄mis sis apostoli verbis q̄ nō prohibemur cōmunicare infidelibus: q̄ nunq̄ fidem receperūt pp̄ eoz penam. Est tamē hoc cauendū aliquibus. s. infirmis pp̄ eoz incautelā ne seducant̄. Illi vero qui sunt firmi in fide possunt eis lice te cōmunicare: et dare operā cōversioni eoz: vt dicit̄ infra. io. Si ergo infidelū vocat̄ vos ad cenā et vultis ire: oē qd apposituz fuerit manducate. Infidelibus autem qui aliqui fideles fuerit yl sacramētū fidei receperūt: sic hereticis et apostatātib⁹ a fide subtrahit̄ oīno cōcio fidelū: et b̄ i eoz penā: sicut et ceteris peccatorib⁹ q̄ adhuc subdūtur potestati ecclesie.

CAPI. VI.

Adet aliquis vestę habens nego ciū aduersus altez iudicari apud iniquos: et nō apud sanctos. An nescitis qm̄ sancti de hoc mundo iudicabunt. Et si in yobis iudicabitur mūdus: indigni estis qui de minimis iudicetis. Nescitis qm̄ āgelos iudicabim⁹; quā tomagis secularia. Secularia igitur iudicia si habueritis: contemptibiles qui sunt i. ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecūdiam vestrā dico. Sic nō est inter vos sapiēs q̄s q̄ possit iudicare inter fratres suū: s. fr̄ cuz fratre iudicio p̄tendit et hoc apud infideles.

CSupra apls rep̄henderat corinthios de negligētia iu

dicy hic rephēdit i. eis qdā alia peccata circa iudicia. Et p̄mo q̄stum ad iudices eoz corā quib⁹ litigabāt. Se cundo q̄stum ad ipsa iudicia ibi. (Jā quidē oīno). Circa primū tria facit. Primo arguit eos de inordinatiō. Se cundo rōnem rephēsionis assignat ibi. (An nescitis.) Tertioremediuʒ adhibet ibi. (Secularia igī iudicia.) Dicit ḡ primo. ita negligētis in iudicando vestros: s. tñ p̄ sumptuosū estis subire infidelū iudicia: et hoc est qd dīc. (Audet). i. presumit alijs v̄m h̄is negotiū. s. seculare aduersus aliū iudicari apud iniquos. i. subire iudiciū infidelū: et nō apud sanctos. i. apud fideles qui sunt sacram̄tis fidei sanctificati. Hoc. n. est inordinatū multiplicr. Primo qdē q̄ p̄ hoc derogat auctoritati fidelū. Sc̄do quia derogat dignitatī fidelū. q̄stum ad hoc q̄ infidelū iudicia subeunt. Tertio q̄ p̄ hoc dāt occasio infidelib⁹ iudicibus p̄tēndendi fideles quos dissentire vident. Quarto q̄ p̄ hoc dāt occasio infidelib⁹ iudicibus caluniandi et opprimēdi fideles: quos odio habent pp̄ fidē et ritus diuersitatē. Et iō d̄ Deut. i. Tuli de tribub⁹ vestris viros sapientes et nobiles precepī eis dicens. audite illos et qd iustū ē iudicate. Et eodē. i. 7. Nō poteris alterius gētī facere regē: q̄ nō sit frater tuus. **S**z v̄ ē id qd dīcitur. i. p̄e. z. Subditi estote omni humāne creature pp̄ deū: siue regi tanq̄ p̄cēllenti: siue ducib⁹ tanq̄ ab eo missis: pertinet enim ad auctoritatē p̄ncipis iudicare de subdītis. Est ḡ h̄ius diuinū phibere q̄ ei iudicio si st̄et si sit ifidelis. **S**z dicēdū q̄ apls nō phibet qn̄ fideles sub ifidelib⁹ p̄ncipib⁹ p̄stituti eoz iudicio cōpareat si yo cent̄. hoc. n. eēt h̄ subiectiō q̄ debet p̄ncipibus: s. phibet q̄ fideles nō eligat volūtarie infidelū iudiciū.

CDeinde cū dicit. (An nescitis tē.) Assignat rationē s. id qd illi faciebant sumptā ex hoc q̄ derogabant auctoritatē sanctor̄: et p̄mo q̄stum ad auctoritatēm quā habēt super res mundanas. Secundo q̄stum ad auctoritatēm quā habent ad res sup̄mundanas: id est sup̄ angelos ibi. (An nescitis qm̄ angelos iudicabimus). Dicit ḡ primo. Inordinatū est iudiciū apud ifideles qui fideles habēt auctoritatēm iudicandi. (An nescitis) q̄ sancti de hoc mundo iudicabunt. i. de hominib⁹ mundanis huius mundi. Quod qdē implet̄ tripliciter. Primo quidez fm̄ p̄parationē. s. fm̄ q̄ nō solū boni iudicabunt malos et sancti mundanos: sed etiam fm̄ q̄ boni iudicabuntur a me lioribus: et mali iudicabūt peiores. s. illud Mat. 12. Uiri niniuite surgent in iudicio cū generatiōe ista: et adēmna bunt eā. Secundo iudicabunt approbando sententiā iudicis. s. xpi: et hoc erit proprie iustorum. fm̄ illud ps. Letabit̄ iustus cū viderit vindictaz. Unde sap. 3. d̄r. Judicabunt sancti nationes. Tertio modo per sententie prolationem. Et hoc erit apostolor̄ et similiū q̄ contemptis rebus mundi solis spiritualibus inheserūt. Spiritualis. n. iudicat oīa: vt dictū est. supra. z. Ut̄ et Mat. 19. d̄r. Clos q̄ secuti estis me sedebitis sup̄ sedes iudicantes. iz. tribus israel. Et in ps. d̄r. Gladys anticipates in manibus eorum ad faciendā vindictā in nationibus. Intelligit̄ aut̄ ista prolatione sententie nō vocalis: s. sp̄ualis: inq̄stum p̄ sup̄iores sanctos inferiores vel ēt̄ peccatores sp̄uali quadā illumi natiōe illuminabunt̄ quales pene et qualia p̄mīa eis obē antur: sicut ēt̄ nūc hoīes illuminant̄ ab angelis vel etiāz inferiores angeli a superioribus. Secundo ex hoc q̄ dic̄tum est argumentāt̄ ad p̄positū dicens. (Et si in yob) i. p̄ vos iudicabit̄ mundus. i. mūdani hoīes nungd indi gni estis q̄ iudicetis de minimis. i. d̄ negocys secularib⁹. Luc. 16. Qui in modico iniquū ēt̄ i. maiori iniquū erit. **C**Deinde cū dicit. (Nescitis tē.) Argumētatur ad idēs ex auctoritate sanctor̄ sup̄ angelos. Et p̄mo ponit eā q̄ dī

cens. (An nescitis) qm̄ nos sc̄z fideles xp̄i iudicabimus angelos. Quod quidē potest intelligi de malis angelis: q̄ p̄dēnabunt a sanctis: quoꝝ virtute sunt victi. Un̄ Luc. io. dñs dicit. Ecce dedi vobis potestatē calcandi sup sp̄tes: t̄ super oēm virtutē inimici. Et in ps. Sup aspidez & basiliscū ambulabis. Potest ēt hoc intelligi de bonis angelis: quoꝝ plurimi in comparatione quadā inueniētur. Paulo t̄ similibus sibi inferiores. Un̄ signanter non dicit iudicabitis: sed iudicabimus. Quāuis. n. dici possit q̄ ex sequēti si sancti iudicabūt hoīes bonos t̄ malos: erit iudicium d̄ bonis angelis: quoꝝ accidentale premiū angetur ex premio sanctoꝝ per angelos illuminatoꝝ: t̄ etiā de malis angelis quoꝝ pena augeſ ex pena hoīum p̄ eos seductorū. Sc̄do argumentat ad propositum dicens. (Quāto magis secularia). s. iudicia ydonei erimus iudicare: qui enī est ydoneus ad maiora: multo magis ē ydoneus ad minora. Unde t̄ dñs cui cōmiserat qm̄q; talēta postmodum cōmisit vnum vt habeſ. Math. 25.

C Deinde cū dicit. (Secularia igī iudicia). Adhibet re mediuꝝ t̄ra culpā eoz. Et primo ponit remediū. Sc̄do exponit ibi. (Ad verecūdiaz vestrā dico). Dicit ergo p̄mo. Ergo ex quo sancti de hoc mundo iudicabunt si ha bueritis inter vos secularia iudicia: que tamē habere nō debetis illos q̄ sunt contemptibiles in ecclesia. Istituite ad iudicandū potius. s. q̄ iudicemini apud infideles. Unde t̄ in ps. dñ. Loripiet me iustus in misericordia t̄ increpat me oleū autem peccatoris nō sp̄nguet caput meum. Et ecc. 9. dñ. Melius est canis viuus leone mortuo.

C Deinde cū dicit. (Ad verecūdā vestrā dico). Exponit quo sensu predicta dixit. Posset enīz aliquis credere q̄ ad litterā essent eligendi contemptibiles ad iudicandum: sed hoc excludit dicens. (Ad verecūdiam vestrā dico). Quasi dicat: nō hoc dixi: vt ita fiat: sed vt vos faci am verecūdari: illa scilicet cōfusione: que adducit gratiā t̄ gloriam: vt dicit Ecc. 4. Contemptibiles enim in ecclesia essent eligendi ad iudicandum: si nō inuenirent iter vos sapientes: qđ eēt vobis verecūdū. Usū subdit. Sic nō est inter vos sapiens quisq; q̄ possit iudicare inter frātēt̄ frātē. sed frāter cū frātre in iudicio cōtendit: et h̄ apud infideles. Potius autē q̄ hoc faceretis: b̄beretis cōstituere contemptibiles: qui sunt in ecclesia ad iudicandum t̄ supplendū defectum sapientiū: qui tamen non est apud vos. s. illud qđ supra primo dixerat. Diuites facti estis in illo in omni verbo t̄ in omni scientia. Uel aliter ab illo loco. (Secularia t̄c). Dixerat enīz q̄ sancti ydonei sunt ad iudicandū secularia: t̄ iō vult ostēdere per q̄s iudicia secularia debeāt exerceri. s. per contemptibiles: q̄ sunt in ecclesia: vocat aut contemptibiles illos qui sunt sapientes in rebus mūdanis per comparationē ad illos qui sunt sapientes in rebus diuinis: quibus est reuerentia exhibēda: qui in rebus temporalibus nō occupātur ut solis spiritualibus vacent: t̄ hoc ē qđ subdit. (Ad verecūdā vestrā dico). Fm aliā litterā ad reuerentiam vestrā. Usū t̄ apostoli dixerat. Act. 6. Nō est equū relin querere nos verbū dei t̄ ministrare mēs. Postmodū autē redit ad id qđ supra reprehenderat. s. q̄ corinthi s̄b infidelib̄ iudicibus litigabant dicens. Sic nō ē inter vos sapiens quisq; scilicet in rebus temporalibus quez supra contemptibilem dixit. Unde alia non mutātur a prima expōne: q̄ t̄i v̄ esse magis litteralis. **Lectio. II.**

H Am quidē oīno delictū est in vobis q̄ iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriaꝝ accipitis? Quare nō magis fraudē patimini? S̄z vos

Inuriā facitis t̄ fraudatis: t̄ hoc fratrib⁹. An nescitis q̄ inīq regnum dei non possidebunt? Molite errare: neq; fornicariū: neq; ydolis seruientes: neq; adulteri: neq; molles: neq; masculorū concubitores: neq; fures: neq; auari: neq; ebriosi: neq; maledici: neq; rapaces regnum dei possidebunt. Et hec aliquando qđ suistis: sed abluti estis: sed sanctificati estis: s̄z iustificati estis: in nomine dñi nostri iesu chris̄ti t̄ in spiritu dei nostri. Omnia mibi licent: sed non oīa expedient. Q̄ia mibi licet: s̄z ego sub nulli⁹ redigar potestate. Esca vētri: t̄ vēter escis: deus autem t̄ hunc t̄ hāc destruet.

C Postq; apostolus reprehēdit corinthios de hoc q̄ coriā in fidelibus iudicibus litigabunt: hic reprehēdit eos qđtum ad ipsa iudicia. Et circa hoc duo facit. primo ponit in q̄ peccabāt circa iudicia. Sc̄do manifestat qđ dixerat ibi. (An nescitis t̄c). Circa p̄mū duo facit. primo reprehendit ī eis circa iudicia id qđ ē līcītū: s̄z nō expediēt. Sc̄do id qđ ē penitus illicītū ibi. (S̄z t̄ vos t̄c). Circa p̄mū duo facit. primo ponit reprehēsionē. Sc̄do removet excusationē ibi. (Quare nō magis t̄c). Dicit ḡ p̄mo. Dictū ē q̄ frāter cū frātre in iudicio cōtendit: qđ nō solū malū ē: q̄ apud infideles cōtendit: s̄z iā qđ post vērsio nē v̄faz oīno delictū ē ī vobis. i. ad dīctū vob̄ reputat: q̄ iudicia habetis iter vos: inter quos. s. dī esse pax: q̄ vt dī sc̄de thi. z. Seruū dñi nō oportet litigare: sed mansuetum eēt ad oīs. **C** Apparet autē ex B. vt dicit hic glo. Au. gu. ḡ peccatū est iudicū habere t̄ aliquē: sed hoc videat esse falsū: q̄ si peccatū est iudicū habere v̄ sequi: q̄ et peccatū sit iudices cōstituere: cū hoc sit occasiō dare iudicū habentibus: cū t̄i dicitur Deutro. primo. Audite illos t̄ qđ iūstū est iūdicate. Et postea subdit: q̄ dei iūdiciū est. Soluū autē in glo. q̄ infirmis permittit in iūdicio sua repeterē: non autē perfectis: quibus licet sua repeterē: sed nō in iūdicio. Est autē sciēdū hic q̄ aliqd est perfectis illicītū: aliqd autē omnibus. Perfecti quidē propiū non habent. s̄z illud Math. 19. Si vis perfectus esse yade t̄vēnde oīa que habes t̄ da paupib⁹ t̄ veni sequere me: t̄ iō nō licet eis in iūdicio repeterē qđtū propria: cum eis nō liceat habere propriū: licet tamen eis in iūdicio repeterē ea que sunt communia. Nō enim hoc faciendo peccant: sed magis merentur. Est enīz op̄ charitatis defendere vel recuperare res paupēz. s̄z illud ps. Eripite pauperē t̄ egenū de manu peccatoris libera te. Sed iūdiciū aduersus aliquē est illicītū omnib⁹ quantū ad tria. primo quidē qđtum ad causam ex qua aliquis iūdicū habet: pura ex cupiditate t̄ auaricia. Un̄ Luc. 12. cū quidam d̄ turba dñō dixerit. dic frātri meo: vt diuidat mecū herēditatē: dñs dixit: qđ me cōstituit iūdicē ad diuidēduz iter vos. Postea subdit. Vlētē t̄ caue te ab omni auaricia. Sc̄do qđtū ad modū iūdiciū: q̄. s. cōtētōe t̄ detrimēto pacis iūdiciū: p̄sequūt̄: vt. n. dñ. Ja. 3. Ubi zelus t̄ cōtentio ibi incōstātia t̄ oē opus prauū. Et hoc v̄ apostolus in eis reprehendere: vt p̄z ex hoc: qđ supra dixerat. Frāter cū frātre in iūdicio cōtendit. Tertio ex p̄uersitatē iūdiciū: pura cū aliquis iniuste t̄ fraudulenter in iūdicio procedit. Fm illud Isa. 10. Ut opprimerēt pau perē t̄ v̄z facerent cause humiliū populi mei. Et B̄t̄ apostolus in eis reprehēdit: vt patet per id quod subdit. Sed vos iniuriā facitis. Quarto propter scandalū quod sequitur. Unde t̄ dñs mandat. Math. 5. Qui v̄t̄

*Grat. ientac
re. q. u. y.*

Ad corinthios I.

tecum in iudicio stetdere et tunica tua tollere dimitte ei et pallium. Ex charitate vero sua in iudicio repetrere licitum est. **Vñ** Greg. dicit in moralib. Curam regni nobis necessitas ipsorum quodammodo ea rapiunt solum sicut tolerandi: quodammodo vero suara caritate sicut phibedi. s. ne rapietes non sua semetipsos perdatis. **C** Deinde cum dicit. Quare non magis tunc. Tollit excusationem. possent. n. dicere: necessitas nos inducit ad iudicia habenda: vt. s. resistamus in iuriis et fraudibus aliorum: sed hoc excludit subdiles quantum ad primum. Quare non magis iniuria. s. manifesta accipitis. s. patiente sustinendo. sed illud quod dominus dicit mat. s. Si quis te peruerterit in maxilla propter eum et alteram. Quantum vero ad secundum subdit. Quare non magis fronde patimini. i. dolosam seductionem. sed illud. Mat. s. Si quis te angariauerit mille passus vade cum illo et talia duo. Sed sicut Augustinus dicit in libro de finione domini in motu. Nec precepit dominus non sunt semper obseruanda in executio opis: sed semper sunt bona in preparacione animi: vt. s. simparati bene facere vel sustinere potiusquam aliquid agere contra charitatem fraternalis. **C** Deinde cum dicit. Sed vos tunc. Reprehendit in eis id quod est oino illicitum et primo arguit in eis manifesta iniustitia cum dicit: sed vos iniuria facitis. s. manifeste loquendo in iniustia aliorum: vel in iudicio vel ex iudicio. Ecc. 9. Non placeat tibi iniuria iniustorum. Sed dolo saz deceptionem cum subdit. Et fraudatis. puer. i. Cossilia impiorum fraudulenta. Tertio aggrauat utrumque cum subdit. (Et hoc fratribus). i. fidelibus ad quos debemus bonum maxime operari. sed illud Sal. vltio. dum tempore habemus opemur bonum ad oes: maxime autem ad domisticos sidei. Et id est quodammodo dominus. Je. 9. Dis frater supplantes supplabit: et ois amicus fraudulenter incedet. **C** Deinde cum dicit. An nescit tunc. manifestat quod dixerat. Et primo quantum ad id quod est oino illicitum. Sed oītum ad id quod est licitum: sed non expediens ibi. (Quia mihi licet). Circa primo duo facit. Primo mouet questionem. Sed determinat eam ibi. Nolite errare tunc. Dicit ergo primo. dixi quod vos iniuria facitis et defraudatis: quod est iniquitate committere. Sed an nescitis quod in regnum dei non possidebitur. q. d. videmini hec nescire dum ab iniquitate non receditis: cum tamen in ps. et Math. 7. dicatur. Discedite a me oes que opamini iniquitate. **C** Deinde cum dicit. Nolite errare tunc. Determinat vita vestrum. Et primo dicit piculum quod iminet iniquis. Sed oīdit quod ipsi bene piculum euaserunt: vt timeat iterum in ipsorum incidere ibi. (Et bene quodammodo aliqui fuisse tunc). Dicit ergo primo: nolite errare: quod signanter dicit: quod circa ipunitate peccatorum alii multipliciter errabat. sed illud. Sap. 2. et cogitauerunt et errauerunt. Quidam. n. p. h. errauerunt credentes deum non habere curam regni humanorum. sed illud sopho. primo. Non faciet dominus bene et non faciet dominus male. Quidam vero credentes sola fidem sufficietur esse ad salutem. sed illud Jo. ii. Qui credit in me non morietur in eternum. Quidam vero credentes per sola christi sacramenta saluari: pp. id quod dominus. Mat. vlti. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Et Jo. 6. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. Quidam vero per ipsa opera misericordie se ipsum peccare arbitrantur: pp. illud quod dominus. Luc. ii. Date elemosinam et ecce oia misera sunt vobis. Nec ita diligunt quod hec oia sine charitate non possunt. sed illud quod dominus infra. i. Si habuero oem fidem: et distribuero in cibos pauperum oes facultates meas: charitatē autem non habuero nihil. pedestal: et id subdit quod peccata tua charitati a regno dei exclusum: in quod sola charitas introducit dicens. Neque fornicari neque ydolis seruietes neque adulteri. de quibus dicitur. Deb. vlti. Fornicatores et adulteros iudicabit deus. Neque molles. i. mares mulieribus facientes: neque masculorum coquitos quantum ad agentes in illo vitio: de quibus dominus. Hen. i. Noies sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Neque auari: neque fures. de quibus dominus. Jac. 5. Dis fures.

cut scriptum est iudicabis. Neque ebriosi: neque maledici: neque rapaces regnum dei possidebunt. dicitur. n. Esa. 35. Via sancta vero cabitur non transibit per eam pollutus. Et apoc. 21. Non intrabit in illam aliqd coingnatum: facies abominationem. Et est aduertitur quod hic enumerat eadem virtutem quae in precedentia causa posuerat. Addit autem quodammodo in genere luxurie. s. adulterium: et virtutem contra naturam. In genere autem iniustitiae furtum. **C** Deinde cum dicit. Et hoc quodammodo. Ostendit quod predictum periculum euaserunt: et primo commemorat statum perterritus diversus. (Et quodammodo aliqui fuisse). s. fornicary et ydolis seruientes tunc. et id spaliter hec virtutem commemorat: quod in eis abundaverunt. sed illud. Eph. 5. Eratis. n. aliqui tenebre: nunc autem lux in domino. Sed oīdit quod ab his intus fuerunt liberati dices. (Sed abluti estis). s. virtute sanguinis christi in baptismo. sed illud. Apoc. p. Lauit nos peccatis nostris in sanguine suo. Sed sanctificati estis. virtute sanguinis christi per grazias secretas. sed illud. Heb. vlti. Jesus ut sanctificaret suum populus ex portae passus est. Sed iustificati estis. ad statum iustitiae et virtutis. sed illud. Ro. 8. Quos vocavit vos et iustificavit. Subdit atque beneficiorum causa: et primo ex parte humanitatis christi cum dicit. In nomine domini nostri iesu christi. in fide et in unitate et in nomine domini nostri christi. sed illud act. 4. Non est aliud nomine datum sub celo hominibus in quo oporteat nos salvos fieri. Sed ex parte divinitatis cum subdit. (Et in spiritu dei nostri. sed illud. Eze. 37. Ecce ego mittam in vos spiritum et viventis: quod igitur tam potest virtute liberati estis ad eadem redire non debetis. **C** Deinde cum dicit. Omnia mihi licent tunc. Manifestat id quod dixerat de prohibitione iudicium ostendens quod sensu id reprehenderit: quod s. non reprehendit illud quasi oino illicitum: sed quasi non expediens et nocivum. Et circa hoc duo facit. Primo ponit quod intendit. Sed ratione assignat ibi. (Esca vetri tunc). Circa primum duo facit: primo ponit quod reprehenderat esse licitum: sed non expediens dices. (Quia mihi licet). Dicunt autem illa licita quod bene facere phibetur: est autem duplex phibitio. Una coactiois alia precepti: et sed illud quod dicitur intellexerunt illa licere: a quibus non phibetur aliqua necessitate cogente: et id quod arbitrii hominis naturalis libertas est a coactione: intellexerunt aplum eo sensu dicere oia mihi licet: quod s. libero arbitrio hominis subiacet: siue sint bona siue sint mala. sed illud. Ecc. 15. Ante horum bonum et malum vita et mors quodcumque voluerit dabit ei. Sed hic modo loquendi alienus est a scriptura sacra: in qua dicitur non licere ea quod diuina lege prohibetur. sed illud. Mat. 14. Non licet tibi habere uxorem fratris tui: et id quod aplum dicit oia mihi licet: non potest absolute intelligi: sed ut sit accommodata distributione sub hoc sensu omnia mihi licent: quod s. diuina legem non phibetur. Et potest bene ad tria referri: primo quidem ad id quod dixerat de iudicis: quod s. ynicumque licet oia sua iudicio repetrere: cum non sit lege diuina prohibitum. Alio modo potest referri ad id quod infra. 8. dicturus est de indifferenti uesti ciborum: ut sit sensus: licitum est mihi oes cibos comedere. sed illud. Tit. primo. Omnia mundam mundis. Tertio potest referri ad id quod dicturus est infra. 14. de sumptibus accipiendis: ut sit sensus: omnia mihi licent: scilicet accipe ad necessitatē vitez: sicut coapostolis meis. Subdit autem. Sed non omnia expedient. Dicitur autem illud expedire quod est sine impedimentoo finez consequendi. Contingit autem quod aliquid non totaliter excludit finez: sed impedimentum aliquod affert: sicut matrimonium non excludit hominem a regno dei: impedimentum tamen affert: quod scilicet ut infra. 7. dicit: quod sub viro est mulier cogitat quod modo placeat viro. Unum. z. Mat. 19. discipuli dicunt. Si ita est in hominibus cum uxore sua non expediat nubere. Sic ergo fornicari nec licet nec expedit: quod totaliter excludit finez est vita eterna: matrimonium autem est licitum: sed non expediens. Sed omnia

igitur huc modum sua in iudicio repetere idifferenter oibus cibis vti sumptus accipe ab his quod predicat est quod licitum: quod non est in iustitia: nec aliqua prohibet lege: non tamen est expedit: vel quod impedit pax ad proximum vel infirmis scandalum aliquod generat: vel aliqua maledicenti occasio perbet. Unum ecclesie. Non oia omnes expediunt. Alio modo potest intelligi non absolute: sed sub conditione: ut sit fessus. Dixi quod neque fornicary regnum dei possidebut: et non licet: quod fines excludunt: sed si oia liceret mibi: non oia expediunt: quod per ea possit tur ipse in vita humana. Unum in persona ipsius de Sapientia. Lassati sumus in via iniqtatis et punitio et ambulatum vias difficiles. Secundum ostendit esse nocium id quod supra reprehendit dices: oia mihi licet: ut supra expositum est: sed non ego sub nullius redigatur propter te. scilicet hois. Ille autem qui quod non expedit sive sit licitum sive illicitum quodammodo redigatur sub propter rei alicuius vel hois. Requi quod licet quod nimis re aliquam amat quodammodo suu illius rei efficit. Et illud. Ro. vlt. Non enim Christus dominus suu: sed suo veteri. Vobis autem quod dum aliquis facit quod non expedit quodammodo subiectus iudicio aliorum: et specialiter ille qui sua in iudicio repetit subiectus propter iudicis. Infra. io. ut quod enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia.

Deinde cum dicit. Escas veteri regnum eius quod dixerat. Assignat rationem eius quod quare oia licet dices. Escas veteri. scilicet debet: ut scilicet in veterem decocta in nutrimentum totum cedat. Et veterescis scilicet recipies: et decoquendis deseruit. Quod igitur ex dei ordinatio veter est sollicitus ad escas recipias: et res ad hoc deputate sunt quod in veterem ponatur. sed illud genitivum. Ecce dedi vobis oem escas et cunctis aiantibus: ut habeat ad vescom: non est illicitum quod homo res suas repeatet vel predicator stipendia accipiat pro necessitate escas: vel ut etiam hominibus escis vti. Secundum ibi. Deus autem regnum. Assignat rationem quare omnia non expediunt. Non enim expedit quod homo patias aliquod detrimet in eo quod nunquam corrupit. scilicet regno celesti: propter id quod corrupit: et hoc accidit de escas et de veterem. cessabit enim post hac vita escas vslis et ventris: quod corpora resurgentia seruabuntur absque cibo deo id facte: et hoc est quod dicit. Deus autem destruet. id cessare faciet hunc. scilicet ventrem: non quod detrimet in escas cibis ad effectum: quem nunc habet: et has scilicet cibis pertinet ad vslum hominis: quod in resurrectione homines erunt: sicut angeli in celo: ut dicit Mathewus. xx.

Lectio. III.

Scriptura. Opus autem non fornicatio: sed dominus et dominus corpori. Deus vero et dominum suscitauit. et non suscitabit per virtutem suam. Ne scitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi. Tolentes ergo membra Christi facias membra meretricis. Absit. An nescitis quoniam quod adheret meretrici vnu corpori efficitur. Erunt enim inquit duo in carne una. Qui autem adheret domino: vnu spiritus est. Fugite fornicationes. Omne namque peccatum quodcumque fecerit homo: extra corporum est: quod autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis: quoniam membra vestra templi sunt spiritus sancti qui in vobis est: quez habetis a deo: et non estis vestri. Empetri enim estis precio magno: glorificate et portate deum in corpore vestro.

Supradictus tripliciter reprehendit corinthios circa iudicia: nunc autem redit ad reprehendendum peccatum fornicarii cuius supra. scilicet metionem fecerat: et in cuius iudicio corinthii negligentes erant: ipso probat autem fornicationem quodrum ronibus: quaz prima summis ex diuina ordinatione. Secunda ex yniode ad

xpm regnum. (An nescitis quoniam corpora vestra regnum.) Tertia ex corporis ingnatiione ibi. (Fugite fornicationes). Quarta ex grise dignitate ibi. (An nescitis regnum.) Circa primum duo facit. Primo potest diuinam ordinationem. Secundo ordinatio finem ibi. (Deo n. regnum.) Circa primum considerandum est quod alius argumentum sue lasciuie sumit ex ordinatione dei. Qui n. fornicatus vestitur suo corpe ad vslum a deo institutum. Sed hoc excludit dices: quod escas est ordinata ad veterem et veterem ad escas. Corpus autem hois non fornicatio: non est ordinatum ad fornicandum: sed dominus. ad hoc est ordinatum: ut sit dominus noster Iesus Christus: et dominus corpori. id est dominus Iesus Christus ad hoc datum est hominibus et humana corpora sue glorie formet. Et illud Philippians. Reformabit corpus humilitatis nostrae figuram corpori claritatis sue. Sed hoc est ex parte quod sicut veterem ordinatur ea deo ad vslum ciborum: ita quod membra humani corporis sunt ordinata a deo ad vslum generationis quod fornicatio exercetur. Sed at tandem est dominus Christus qui sicut veterem ordinatur ea deo ad vslum ciborum: ita quod membra humani corporis sunt ordinata a deo ad vslum generationis quod fornicatio exercetur. Et potius vslus escas est propter corporis: corporis autem vslus est de ventre: hic autem logitur de toto corpe: quod sicut non est ordinatum ad fornicandum: ita nec ad escas sumendum: sed potius vslus escas est propter corporis: corporis autem propter alias a qua precipit vita est in editione: et quia oia ordinantur in deum: sicut in fine: id est corporis dominus est subiectum domino et eo dedicatum. Et quod supra locutus est de vslu escas in corde absque inordinatione: fornicatio autem est vslus in ordinatione ex membro fornicatoris. Unum nec ipsa membra sunt propter fornicationem: sed propter vslum generationis ordinata ronem: cui oia membra corporis deseruire debent: sicut est veterem non propter crapulam et ebrietatem: sed propter auenientes vslum ciborum.

Deinde cum dicit. Deus vero regnum. Ponit fines ordinationis predicte. Et perponit quod deus circa dominum fecerit dicens. (Deus vero et dominum Iesum) scilicet dominum suscitauit a mortuis a quo ipse Christus petit in psalmis. Tu autem domine miserere mei et resuscita me. Deus autem est et pater et filius et spissans. Unum et ipse Christus qui est filius dei se resuscitauit: et sua virtute resurrexit. Et illud psalmus. Ego dormiui et soporatus sum et exsurrexi: quod dominus suscepit me: et secundum cor. vlti. Sed crucifixus est ex infirmitate: sed vivit ex virtute dei. Secundum ponit quod circa nos facturum est: dices quod nos suscitat deo per virtutem suam per quam scilicet Christum suscepit me. Et secundum rationem circa dominum Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra. Et est aduentus dum quod supra de escis et veterem loquens quod pertinet ad vslum alias vite: dicit eas a deo destruendas: nunc autem loquens de corpore et domino factam metionem de resurrectione: quod scilicet vita cessante non corporis in melius reformabitur. Unum propter non est veterem corporis de mortali in futuram incorruptionem. sed illud Galatians. vi. qui semiat in carne de carne metet et corruptionem. Deinde cum dicit. Nescitis regnum. Ponit secundum ronem: quod sumis ex affinitate humani corporis ad Christum: quod talis est: membra hois fornicatis sunt membra meretricis: sed membra hois sunt membra Christi: quod fornicationem sunt membra Christi membra meretricis: quod est inconveniens. Circa quod et tuor facit. Primo ponit maiorem dices. (An nescitis quoniam corpora vestra sunt membra Christi) scilicet non debet nescire: quod genitores est regenerati in Christo membra Christi estis effecti. sed illud infra. Iustos estis corporis Christi et membra de membris. Et hoc non soluz cibis ad aliasque ab eo iustificantur: sed et cibis ad corpora quae ab eo resuscitabuntur: ut dicitur est. Secundum ponit exclusiones dices. (Tolentes quoniam membra Christi) scilicet iuste subtrahens fructum Christi cui debent deputari. Et illud. Ro. 6. Exhibeat membra vestra arma iustitiae deo. (Facias) scilicet eadem membra meretricis esse fornicando: Absit. hoc non est horrendum sacrilegium. Unum de Malachi. 2. Locomannit iudas sanctificationem domini quam dilexit: et habuit filiam dei alieni. Tertio potest minorare dices. (An nescitis quod quod adheret meretrici) scilicet fornicando ynu corporis efficitur: scilicet quod in mundis commixtionem. Et ad hoc per-

Ad corinthios I.

bandū inducit auctoritatē genī dices. (Inquit enim scriptura s. gen. 2°. Erunt duo) s. vir et mulier (in carne una). i. p. in mixtione carnale una caro efficiuntur: et sic membra vni sunt membra alterius. Sunt n. hec vba adeo viro et uxori loquenter quod aplis hic est ad fornicationem refert: quod enim spēm nāe nō differunt ut vtriusque actus. Est autē intelligendum: quod sicut dicit plūs in libro de generatione animalium in masculo est principium actuum generationis: et semina est passuum. Et sicut plāta cuius vita principaliter ordinatur ad generationem seminis vnum corporis in quo vtriusque principium vni est: ita in animalibus quod ordinantur ad altiores actus vite non semper est vnu corpus huius hec duo principia: sed ex duobus fit vnu in actu generationis. Quod quidem non est tamen viri: quod sicut infra capitulo 7. dicitur. Vir non habet potestatē sui corporis: sed mulier. Secundum probat minorē dices. Qui autē adharet domino tecum s. per fidem et charitatem est vnu spiritus cum illo: quod s. vni est ei unitate spirituali non corporali. Unde et Rom. 8. dicitur. Si ergo spiritum Christi non habet hic non est eius: et 10. 17. Ut sint vnu in nobis: sicut nos vnu sumus. s. per connexionem spiritus: et quod corpus deseruit spiritui. Unde est ut et corpora nostra membra eius sint cuius per spiritum vnumur: non quod carnali coniunctione: sed spirituali. Potest autē ex premissis duabus rationibus una ratione: ut s. quod corpus nostrum non est deputatum fornicationi: sed domino nostro. s. modo quod membra nostra sunt membra Christi: ut postmodum dū exponit non faciam ea membra meretricis fornicatio. Deinde cum dicit. Fugite fornicationem tecum. potest tertiam rationem: quod sumus ex corporis ingnatiōe. Primo potest rationem ita dicēs. Fugite fornicationem. Ubi notandum quod ceteravia vicunt resistendo: quod quanto magis habet particularia considerat et tractat tanto minus in eis iumentis vnu delectetur: sed magis anxietas: sed vitiū fornicationis non vincit resistendo: quod quanto magis ibi habet cogitat particularē magis incidit: sed vincitur fugiendo. i. totaliter vitando cogitationes iniundas: et quodlibet occasione: ut dicitur Zacharias 7. Fugite de terra aglōis dicit dominus. Secundum assignat rationē dices. Non potest aliud quodcumque fecerit homo tecum. Ad cuius evidētiā sciendū quod quādā peccata non sunt in carnali dilectione: sed in sola spirituali: id est spiritualia virtus diuinus: sicut supbia: auaricia: accidia: fornicatio autem prole: maxime in carnali delectatione: et enim habet posset intelligi quod habet dicitur. Non peccatum quodcumque fecerit homo ex corpore est: quod s. prole: ppter sui corporis delectationē. Qui autē fornicat in corpore suu peccat: quod s. ei peccatum in carne consumat. Sed huic expōni debet esse quod est peccatum gule consumat in delectatione corporis. Ad quod posset dici quod peccatum gule sed luxuria continetur in quantum ad ipsas ordinatas. sed illud Ephes. 5. Nolite inebriari vino in quanto est luxuria. Sed melius potest dici quod aplus non dividit quod fornicat corpe suo peccat: quod agnoscere potest expōni: sed peccatum in corpore suu. i. in corpore suu corruptio: et inquantando illud ppter vnu rationis. Unde et Apoc. 2. Habet paucam noiam in sarcidis quod non ignorauerunt vestimenta sua. i. corpore: et Apoc. 14. Habet quod cum mulieribus non sunt coingnati. Uel aliter sed Augustinus in globo. Qui fornicat in corpore suu peccat: quod ait ei totaliter carnii in illa actu subcydit: ita quod non possit aliud ibi cogitare. Unde et ipsa dicitur. Nolite fieri sicut equi et mulieribus non est intellectus. Uel aliter. In corpore suu peccat. i. in uxori suā: quod dicitur corpori viri in quanto non ita directe sunt alia peccata: sicut viri fornicatio. Unde et p. thes. 4. dicitur. Ut sciat vnu quisque vir possidere vas suu in scientiā. i. uxori suā. Uel sed Augustinus potest intelligi de fornicatione spirituali per quam aia adheret per amorē mundū: et recordat a deo. Enim illud ipsa dicitur. Perdes oēs quod fornicans abs te. Est ergo sensus: quod fornicans recedens a deo per amorem mundi in corpore suu peccat. i. per corporalē concupiscētiā. Omne autē aliud peccatum. puta quod homo committit ex obliuione: vel ex ignorantia seu negligētiā ē ex corpore. i. corporalē concupiscētiā. Deinde cum dicit. An nescitis tecum. Ponit quādā rationem quod sumus ex dignitate gratiae: quod quidem ex duobus surgit. s. ex gratia

spiritus sancti et ex redēptione sanguinis Christi. Circa hanc igitur tria facit. Primo pponit dignitatem corporis nostri quam habet ex gratia spiritus sancti dices. An nescitis. q. d. ignorare non obdet quoniam membra vestra. s. corporalia temporalia sunt spiritus sancti supera. 3. dictum est. Nescitis quod tempore dei estis. Et huius rationem assignat subdiles. Qui in vobis est. dicitur quod autem tempore domini dei: quod igitur spiritus sanctus de deo est: qui enies est in quocumque est spiritus sanctus tempore dei dicatur. Est autem spiritus sanctus principale quod est in cordibus hominum in gloriam caritatis. Ut in psalmis dicitur. Cor meum et caro mea exultaverunt in deo vivente: ne haec dignitatem sibi ascriberent subdit. Quem habet in deo non ex vobis. Unde et Joel 2. Effundatur de spiritu meo super omnes carnem. Et actus 5. Spiritus suu dedit obedientibus sibi. Secundum potest dignitatem quam habent corpora nostra ex redēptione sanguinis Christi dices. Et non estis vestri sed Iesu Christi secundum illud Rom. 14. Sicut vivimus sicut morimur: domini sumus. 2. cor. 5. Qui vivit iam non sibi vivat: recte huius assignat dices. Empti estis precio magni et ideo sunt fūi estis ei quod vos redemnit de seruitute peccati. Unde et infra 7. dicitur. Qui liber vocatus est servus est Christi. Precoempti estis: in psalmis Redemisti me domine deus vitatis. Dicitur autem per Christum redēptionis magnus: quod non est corruptibile: sed eternam habet virtutem cu sit sanguis ipsius dei eternus. Unde p. 1. Redemisti estis de vanâ vestra pueritiae: non corrumptibile auro vel argento: sed sanguine agni immaculati et non contaminati Iesu Christi. Tertio interficit exclusionem itetam dicens. Glorificate et portate deum in corde vestro. Quarto memoranda vestra sunt tempore dei in corpe vestro: non apparenatis quod ad gloriam dei pertinet: et haec glorificare deum in corpe vestro: quod in psalmis dicitur. In tempore eius omnes dicent gloriam. Expositio. dicitur. Opuit nubes tabernaculum testimoniū: et gloria domini impluit illud: quod non estis vestri: sed fūi estis dei: non corporis vestri portare deum: sicut equus vel aliud animal portat vnu suum. Unde et ipsa dicitur. Ut iumentum factus suis apud te. Portat autem corporis nūs vnu suu in quantum diuino ministerio deputatur: sic ergo deus non videtur ne in corpus suu peccet fornicatio quod est in gloriam dei et in ministerium quod corpus nostrum debet deo.

CAP. VII.

De quibus autem scriptis mihi bonis est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem vnuquisque suā uxore habeat: et una quecumque virum suum habeat. Uero vir debitum reddat: similiter autem et uxori viro. Mulier potestatē sui corporis non habet sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatē non habet: sed mulier. Nolite fraudare inuidem: nisi forte ex consensu ad tempus ut vacaret oratione: et iterum reuertimini in id ipsum: ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico vestrum indulgentiam: et non vestrum imperium. Volo autem oēs vos homines esse sicut me ipsum. Sed vnuquisque proprium donum habet ex deo: alius quidem sic: alius vero sic. Hic autem non nuptis et viduis: bonus est illis si sic permanserint sicut et ego. Quod si non se continent nubant. Nubilis est. n. nubere quod vir. Postquam aplus reprehendit fornicariū et sustinet eum. Hic accedit ad tractandum in matrimonio. Et circa hanc tria facit. Primo determinat de conjugatis matrimonio iunctis. Secun-